

O występowaniu w Polsce *Mycena belliae* (Johnst.) Orton

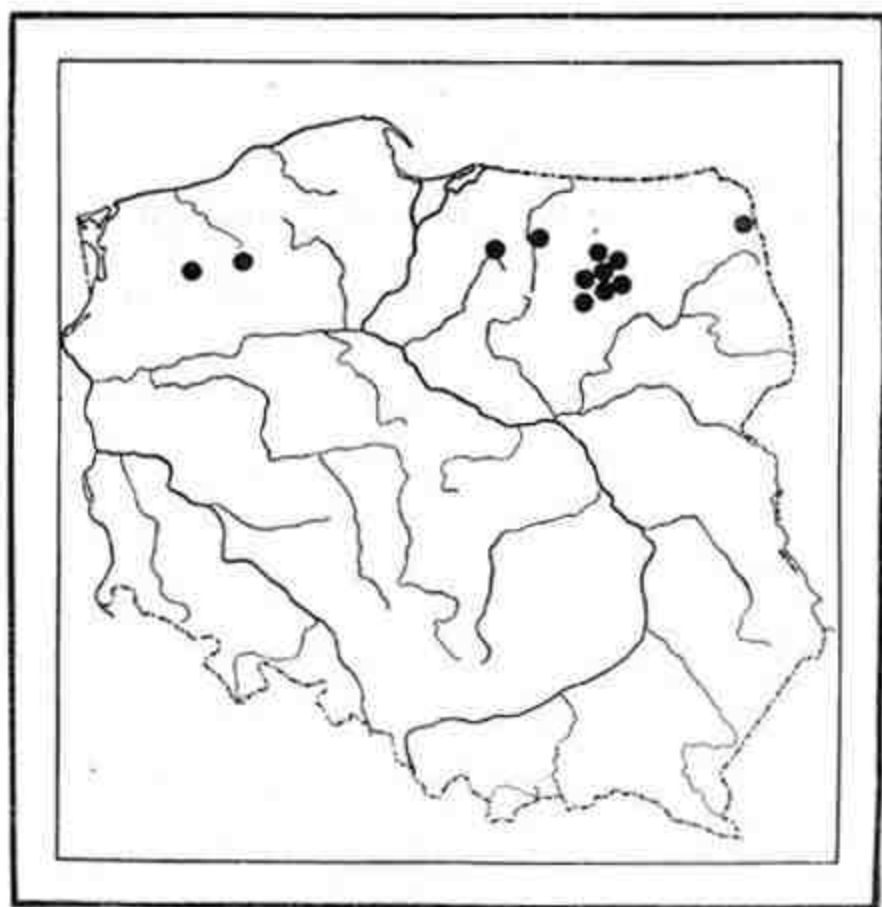
Mycena belliae (Johnst.) Orton in Poland

BOŻENA DURSKA

Mycena belliae (Johnst.) Orton [= *Agaricus belliae* Johnst.; *Omphalia belliae* Johnst. ex Berk.; *Omphalia plöttneri* P. Henn.] nie tylko dotychczas nie była notowana w Polsce, ale dane na jej temat w literaturze zagranicznej są bardzo skąpe. Wydaje się to dziwnym z uwagi na fakt, że owocniki wytwarzane są na martwych źdźbłach *Phragmites communis*, rośliny szeroko rozprzestrzenionej na całym świecie i przystosowanej do różnorodnych warunków klimatycznych i środowiskowych. Być może późna pora owocowania, głównie październik i listopad, jest przyczyną małej znajomości tego gatunku wśród mikologów.

Po raz pierwszy grzyb znaleziono w październiku 1841 r. w Berwickshire w Anglii i opisano go jako *Agaricus belliae* (Berkeley 1860; t 10, fig. 1). Szczegółowy opis morfologiczny oraz barwny rysunek owocnika s.nom. *Omphalia belliae* znajduje się w dziele Cooke'a (1871 fig. 251 A). Ponownie grzyb znaleziony jest dopiero w zimie 1934—35 w bagnistym jezioroku w pobliżu miasta Bogense na wyspie Fyn (Fionia) w Danii oraz w tym samym czasie — w północnych Niemczech (Lang 1936 fig. 61 F). W Niemczech znajdowany był później w okolicach Lubeki (Pawlenka 1955), Kreisel zbierał go w Meklemburgii (Paul, Poelt 1958), a w latach 1955 i 1957 w obwodzie Starnberg w okolicach jeziora Maisinger (Paul, Poelt 1958). Paul i Poelt stwierdzają występowanie pojedynczych owocników w gęstych trzcinowiskach bez udziału innych roślin, w pobliżu otwartej wody, na terenach bagnistych i wilgotnych. Podobne warunki środowiskowe podaje Orton dla owocników znalezionych 21.X.1956 r. na bagnie Thack Marsh, Surlingham, Norfolk w Anglii (Dennis, Orton, Hora 1960). Autorzy ci — biorąc pod uwagę podobieństwo grzyba do *Mycena viscosa* — zaliczają go do rodzaju *Mycena*. Pod nazwą *M. belliae* wymieniony jest w aktualnej pracy Mosera (1967).

Podczas badań trzcinowisk 285 jezior Pojezierza Pomorskiego i Mazurskiego w latach: 1965—67 i 1969 zanotowano 12 stanowisk (ryc. 1)

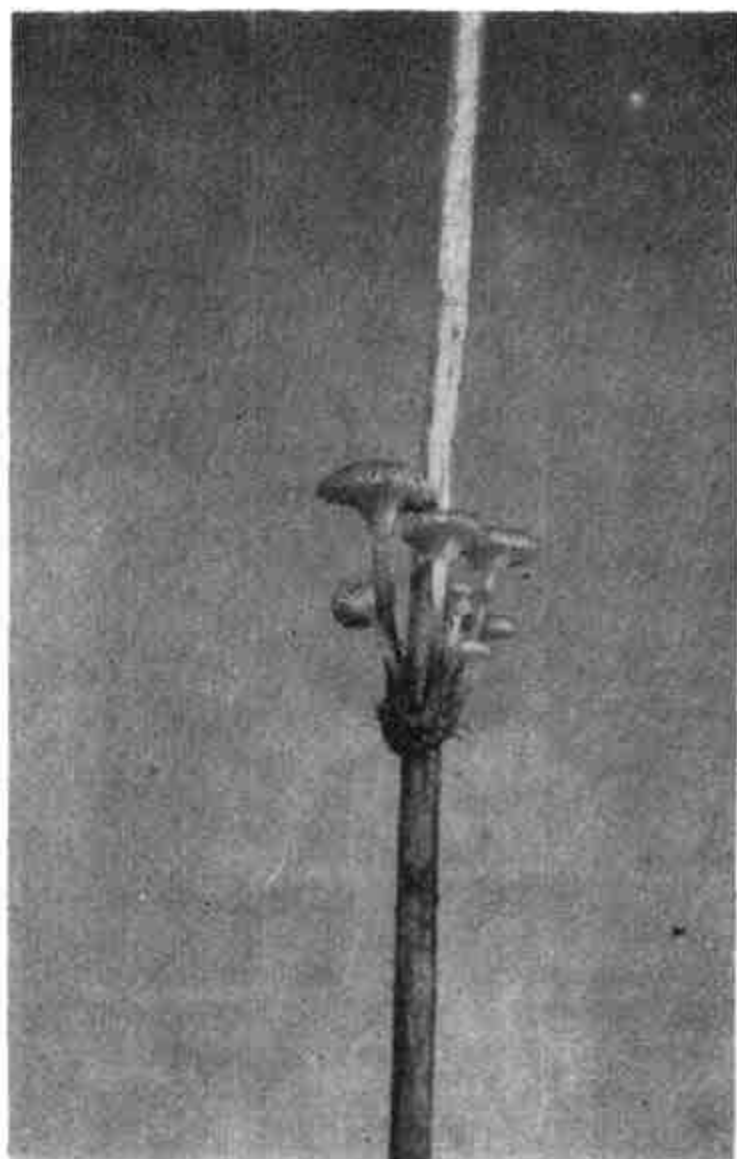

Ryc. 1. Rozmieszczenie znanych stanowisk *Mycena belliae* (Johnst.) Orton
Distribution of *Mycena belliae* (Johnst.) Orton

Mycena belliae i to tylko w miesiącach jesiennych, a więc we wrześniu, październiku i listopadzie. Nie świadczy to o zbyt dużym rozpowszechnieniu tego gatunku w naszym kraju. Warunki środowiskowe we wszystkich przypadkach były do siebie zbliżone i zgodne z podanymi przez poprzednich autorów. Zwykle jest to płytki litoral (20—30 cm głębokości) eutroficznego jeziora o bardzo silnie zamulonym dnie, zacieniony od strony lądu lasem lub zaroślami olchowo-brzozowymi. Trzcinowisko charakteryzuje się małym udziałem roślin towarzyszących.

Owocniki grzyba wyrastają na starych, „ubiegłorocznych“, martwych zdźbłach trzciny kępkami po 2—10, rzadko pojedynczo (ryc. 2), tuż nad powierzchnią wody, w przypadku zaś wyschnięcia trzcinowiska — prawie przy samej ziemi w pobliżu wilgotnego mchu. Spotykamy je prawie na wszystkich martwych trzcinach na przestrzeni kilkunastu metrów kwadratowych i pojawiają się one w tym samym miejscu w następnych latach, np. na jeziorach Piłakno i Skonał.

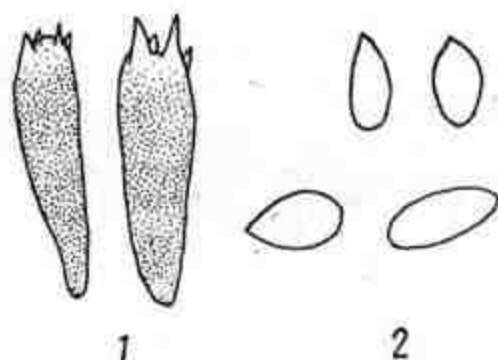
Owocniki mają wypukły, nieco wklęsłoczubkowy kapelusz, o średnicy 0,70—4 cm (Lange 1936: 1—2 cm), błyszczący, o barwie ochrowo-

Ryc. 2. Owocniki *Mycena belliae* (Johnst.) Orton na martwym źdźble trzciny
Mycena belliae (Johnst.) Orton on dead stem of *Phragmites communis* Trin.

-jasnobrązowej. Hymenofor biały, daleko zbiegający, o blaszkach grubych, szerokich, rzadkich. Trzonek 1–6 cm długości, lekko spłaszczony, wewnątrz pusty, ciemnobrązowy u podstawy, u góry jaśniejszy, często pokryty delikatnym, białym, wełnistym nalotem. Zarodniki hialinowe, gładkie, owalne, nieco wydłużone, $11-13 \times 5,5-6,5 \mu$. Podstawki 4-zarodnikowe, $29-32 \times 8-9,5 \mu$ (Dennis 1960: $40-48 \times 7-8 \mu$). Cystyd brak (ryc. 3).

Wykaz jezior ze stanowiskami: Giżycko — Skonał 18.X.66, 17.X.69, Szymon 27.X.67; Łozeb — Zabice 25.XI.67; Morąg — Ruskie 13.X.69; Mrągowo — Mikołajskie 21.X.69, Piłakno 12.X.66, 25.IX.69, Śniardwy — Przeczka 18.X.67, Śniardwy

Ryc. 3. *Mycena belliae* (Johnst.) Orton. Podstawki (1) i zarodniki (2). (basidia and spores) 890 \times

— Zat. Łuknajńska 10.IX.69; Ostróda — Morąg 8.XI.67; Pisz — Ublik M. 19.X.67; Sejny — Brożane 18.X.67; Szczecinek — Lubicko W. 26.XI.67.

Zakład Ekologii PAN

Dział Limnologii Stosowanej

Mikołajki pow. Mrągowo, ul. Świerczewskiego 14

SUMMARY

Mycena belliae (Johnst.) Orton is for the first time recorded in Poland. The author gives 12 sites of this fungus from Northern Poland. The distribution of the species is mapped. Also a short historical outline connected with its distribution in Europe, morphology and ecology of the species is given.

LITERATURA

- Cooke M. C., 1871, Handbook of British Fungi 1: 82, London.
 Dennis R. W. G., Orton P. D., Hora F. B., 1960, New Check List of British Agarics and Boleti, Trans. Brit. Mycol. Soc. 43: 306.
 Berkeley, 1860, Berkeley Outlines, Ann. Hist. Nat. Sér. I, 6: 134.
 Lange J. E., 1936, Flora Agaricina Danica, 2: 60, Copenhagen.
 Moser M., 1967, Basidiomyceten II. Röhrlinge und Blätterpilze (*Agaricales*): 130, Stuttgart.
 Paul H., Poelt J., 1958, *Omphalia belliae* (Johnst.) Karst., ein überschener Blätterpilz, in Oberbayern, Ber. Bayer. Bot. Ges. 32: 149.
 Pawlenka K., 1955, *Omphalia belliae* Fr. ex Johnst. und *Omphalia postil* Fr., 2 seltene Pilze aus der Umgebung von Lübeck, Mittell. Florist. Arbeitsgemeinschaft Schleswig-Holstein u. Hamburg, 5: 182—183.